

PROTESTÁNS
NÉPISKOLAI LAP.

A debreczeni-, alsószabolcs-hajduvidéki, debreczenegyházmegyei tanítóegyletek közlönye.

Megjelen hetenkint: szombaton.

Előfizetési árak:

Egy évre	4 frt.
Fél évre	2 frt.
Negyed évre	1 frt.

Előfizetési és hirdetési díjak a kiadóhivatalhoz KUTASI IMRE nyomdájába címzendők.

A lap szellemi és „Nyiltteret illető“ részét érdeklő minden közlemény a szerkesztőséghez (Kisuj-utca 1744. sz.) intézendők.

Bérmentetlen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Nyári óvodát falukra.

Köznépünk úgy erkölcsi, mint anyagi hanyatlásának egyik lényeges, sőt mondhatni főoka kisdedeinek czélszerűtlen családi nevelésében, vagy jobban mondva, neveltetésének elhanyagolásában van.

Ha meggondoljuk, hogy a mezei munkával foglalkozó falusi nép mily kevés figyelmet fordíthat kis gyermekének házi nevelésére; ha látjuk, hogy azok magokra hagyatva káros, veszélyes játékokban, érzelem, s erkölcsrontó társaságokban kénytelenek tölteni idejüket, méltán a legmélyebb fájdalom tölti el kebleinket.

Hányszor megtörténik, hogy az ily kisdedek éretlen gyümölcsök, mérges bogyók élvezése által egészségüket, s gyakran életüket is veszélyeztetik; olykor száguldó állatok által eltiportatnak, vagy dühödt ebek által maratnak meg; — kutakba, folyókba, kenderáztatókba fulnak; fákról, épületekről leesve, nyomorékokká lesznek, vagy meghalnak; — gondolatlan játékaik által tüzet támasztva, egész helységeket elhamvasztanak. —

Bizonyára az emberiség 20%-ka a gyermekekre való felügyelet hiányának esik áldozatul.

Nem tulzott képek ezek, hanem mindennapi tapasztalásból meritett szomorú tények.

„Segits, magadon az Isten ismegsegit!“ — mondja a példabeszéd.

Segitnünk kell tehát magunknak az emberi társadalom e legnagyobb baján; segítünk mielőbb, — segítünk azonnal! . . .

Itt azt a kérdést hallom felmerülni: „Miként segíthetünk ezen a nagy bajon?“

Feleletem erre ez: „Állítsunk kisdedóvodát minden helységben, hol 3—6 éves kis gyermekek legalább a nyári időszak alatt együttesen gondoztassanak s nemcsak veszélyektől óvassanak meg, hanem czélszerű, kedélynemesítő játékok s kedves foglalkozások által helyes irányban fejlesztessenek és neveltessenek.“

Igen, de miként létesíthetők falukon a kisdedóvodák, vagy gyermekertek?

E kérdés fejtése képezi jelen dolgozatom tárgyát; elmondom tehát erre vonatkozó nézeteimet röviden.

Hogy falukon kisdedóvodákat állíthassunk, arra, nézetem szerint, a következő kellékek kívántatnak meg:

- 1.-ör Az ügy iránti lelkesülés;
- 2.-or Alkalmos óvó;
- 3.-or Óvodahelyiség;
- 4.-er Kellő felügyelet.

Első kellék tehát az ügy iránti lelkesülés. Itt a tanító a lelkes támogatása mellett legyen a kezdemé-

nyező. Ő, ki a családokkal folytonos érintkezésben áll, vegye kezébe Mózes varázsbotját s teljen meg keble az Úr lelkétől lángoló csipkebokor tüzével, s így induljon lelkesíteni, buzdítani s megnyerni a szüléket a nemes czélnak, megértetvén: mily haszon hárul ebből rájuk, s gyermekeikre; mennyi baj, veszély és kétségkedéstől szabadulnak meg ez által.

Ha a szülék már megnyeretnek az ügynek, ezek jóakarata s támogatása mellett a többi kellék is könnyen megszerezhető.

Második kellék: hogy alkalmas i óvó választassék. Ez alatt nem azt értem, hogy minden kis falu képezdevégzett, okleveles, nagy igényű óvót, vagy óvónőt keressen, mert az jelenleg teljes lehetetlen; hanem, hogy a helységben lakó, tiszta jellemű, a gyermekeket szerető egészséges személy, választassék ki valamely városi óvodába néhány hétre beküldetve, a tanító és lelkes utasításai szerint csekélyebb díjazás mellett is felügyel a kisdedekre s azokat hasznosan mulattatja s foglalkoztatja.

Óhajtható, hogy ahol csak lehet, a tanító, vagy családjának tagjai vállalják el az óvoda vezetését, kik a gyermekekkel való okszerű bánáshoz leginkább értenek, s kiknek különben is kevés fizetésök pótlására az által alkalom nyujtatik.

Ennek elvállalását azért nem kívánom a tanítókra kötelezőleg kimondatni, mivel sokan a nyári szünidőt üdülésre, mások mezei gazdálkodásra kívánják fordítani; némelyeket pedig hadgyakorlatok is elvonnak közsegeiktől.

Harmadik kellék: az óvodahelyiség. Én erre, különösen ott, hol a nyári szünidő alatt állíttatik fel az óvoda, legalkalmasabbnak tartom az iskola udvarát, kertjét és a tantermet.

Itt, egy részről, a tanító figyelemmel kísérheti a kisdedek nevelését, másrészről a helyiség is meg van kimélve az építkezési kiadásoktól; s e mellett a kisdedek az idő változásai szerint most a fák árnyékában, majd a térs udvaron, majd ismét az idők viszontagságaitól védett tanteremben tölthetik hasznosan idejüket.

Ott, hol a helység vagyoni állása s a szülék áldozatkészsége lehetővé teszi, lehet, sőt kell is e célra alkalmas külön épületet építeni valamely térs, fákkal beültetett, egészséges helyen.

Negyedik kellék: a kellő felügyelet.

Az óvodára való felügyelet alatt nemcsak az óvó működésének figyelemmel tartását értem, hanem egyszerűs mind az intézet ügyeinek vezetését s az anyagi szükségletek beszerzését, milyenek: az óvó fizetése, el látása és az óvoda felszerelése.

Nézetem szerint a felügyeletet a lelkész, tanító, községi bíró, egyházi gondnokok, iskolafelügyelők gyakorolnák, kik állásuknál fogva mindannyian a nép vezérei, oktatói; szavuk minden irányban jótékony hatást gyakorol.

A szükséges pénzmennyiségek részint egyes ügybuzgó egyének, részint a község s egyházak adományozása, de főképen a szülők által fizetendő tandíjból lenne előállítandó. És erre nézve nyugodtan mondhatom, hogy legkisebb kétségem sincs: mert a mi józan gondolkozású népünk, ha kellőleg felvilágosított, szívesen ad akkor néhány krajczárt, midőn saját gyermeke jövője kívánja azt.

Csak azt kívánom még megjegyezni, hogy ne a fizetésszedéssel kezdjük meg az óvoda felállítását; ezt hagyjuk akkorra, midőn annak jótékonyágáról meggyőződtek a szülők, és a ha kell, első évben kezdjük meg azt minden díjazás nélkül is.

Ezen az alapon bármely kis faluban felállíthatjuk a kisdédóvodát, megmenthetjük a község kisdedeit azoktól a sok veszélytől, melyeknek elhagyatottságukban ki vannak téve.

Fel azért, szeretett kartársaim! lépünk a kezdeményezés terére: kövessük Jézus példáját, ki ezt mondá: „Engedjétek hozzám jünni a kisdedeket, mert övék a menyeknek országa!”

Állítsuk fel a kisdedek menhelyét, óvjuk meg őket úgy a külső, mint a belső kártékony befolyásoktól, hogy így általok már e földön megállapíttassék Istennek országa, melyért naponta imádkozunk.

Fülep Bénéjám, rimaszombati ref. néptanító.

— Az egészségtan tanítását akarja a kormány meghonosítani a haza minden rangu iskolájában, így a népiskolákban is. Erre nézve a miniszter már négy év előtt pályázatot hirdetett egy népiskolai tan és vezérkönyvre, s temérdek hányattatás után Széll Lajos művei nyerték meg a jutalmat s azok most ki is nyomtattak. Ugy vélik, hogy ezek által az egészségügyi tanítás jövője biztosítva lesz. A tanítóképzésben ezután rendes tantárgy lenne, az egészségtan. Hogy az újabb tanítóképzési oktatás előtti időből való néptanítók már a legrövidebb idő alatt képesek legyenek a népiskolákban az egészségtant sikerrel tanítani, lehetőleg minden törvényhatósági székhelyen a nyári hónapok alatt a Budapestben és Kolozsvárott e célra képzett orvosok által vezetendő egészségtanfolyam fog berendeztetni, melynek látogatására a fenti szempont alá eső összes tanítók kötelezendők lesznek. Ezen, a már sikereseknek bizonyult magyar nyelvi pótanfolyamok mintájára szervezendő kurzusok alapján aztán, a most már rendelkezésre álló megfelelő kézikönyvek segítségével minden népiskola egy-egy terjesztője lesz az egészségre vonatkozó helyes fogalmaknak és elveknek s javítója éppen a köznépek között oly hátramaradt közegészségi állapotainknak.

— 14 állami iskola felállítását rendeli el egyszerre Ungmegyében egy miniszteri rendelet. Talapkovics Emil ottani tanfelügyelő újévi ajándékkul vitte haza megyéjének ezt a rendeletet. Mi feltétlenül örvendünk a magyar nyelvű népiskolák szaporodásának, de azt megkívánjuk a tanfelügyelőtől, hogy az ilyen iskolákat oly helyekre javasolja felállíttatni, a hol buta oláh s orosz pópák és dászkalok tartották eddig is vastag tudatlanságban a népet s nevelték a szerencsétleneket a haza és a magyar elleni vak gyűlöletben.

— Énekvezéreknak. Ha igaz, valóban nagyszerű egy skót embernek, dr. Canter Moffat-nak a találmánya, melynek tudományos neve: ammoniafon, s mely az emberi hangot a vegyész és a villamosság segítségével megjavítja. Nevezett dr. huzamosabb ideig tartózkodván Dél-Olaszországban, a Pescara-völgyben, kísérleteket tett a harmatcseppekkel, és azokban két új alkatrészt talált: peroxydot és szabadon levő ammoniakot. E fölfedezés fontosságát belátva, völgyről völgyre járt, vegyelemezte a harmatot, a levegőt, s ezekben ugyanazon alkatrészeket mindig nagyobb mennyiségben találta. Meglátogatta a völgyet, melyben

Giugliani, a híres olasz tenorista növekedett, s itt meggyőződött arról, hogy a férfiak majdnem mindnyájan szép és magas tenorhanggal bírnak. Ezek a tapasztalatok alapján megszerkesztette ammoniafonját, mely peroxydot, szabad ammoniakot és még bizonyos olajnövényeket tartalmaz, s melynek használása által mindenki megjavíthatja hangját. Az ammoniafon 60. c. m. hosszú, megezüstözött eső, mely valami különös fémből készült; a csőben kanóc, ebben pedig az a vegytani anyag van elhelyezve, mely mesterségesen állítja elő az olaszországi levegőt. A cső mindegyik végén fémszűrő van, mely forszatható, s az így támadt kis nyíláson szívható be a mesterséges olasz levegő. Naponkint hat belélegzésre van szükség, hogy a hangregiszter jelentékenyen kibővítsessék. Edinburgi és londoni énektanárok már tucatszámra rendelik az ammoniafont tanítványaik számára és csodálatosnak mondják a hatást. Az a hírlapíró, ki mindezeket beszéli, szintén tett egy belélegzést, és azonnal nyert hangot. (No, ezután már a többi is bajos elhinni. — Szerk.)

A testi nevelés.

Az embernél már a bölcsőben kitünik, hogy két részből van alkotva, u. m. testből és lélekből; ugyanis a test követelményeivel már korán föllép, kívánja a táplálékot; érthetetlen, de mégis feltűnő különbséggel adja tudtára környezetének te ti jól- vagy rosszul létét, hangokkal, vagy éppen mosolylyal. E mosoly pedig ama nemesebb rész t. i. a lélek jelenlétét is tudtunkra adja. Kezdetben a test annyira uralja a lelket, hogy a leendő ember a 2-ik és 3-ik életévekben csaknem kizárólag testi életet él; látjuk ugyanis, hogy a gyermek ebben a korban az evés, ivás, alvás és játékon kívül más munkát nem végez, ez pedig egyedül a testet táplálja. Amint, azonban a test fejlődik a gyermeknél, a lélek is olyan mérvben erősödik, kitünik ez a 4. 5. 6. éves gyermek játékából, tetteiből, a későbbi években pedig mind jobban észre lehet venni az egymástól külön megvizsgálható testi és lelki munkásságot, de azért nem a testet és lelket, mert a testet bonczkés alá lehet ugyan venni s elemekre bontani, de a lelket magát senki nem szedte, s nem fogja elemeire szedni soha; hisz a legnagyobb tudósok, lélekbuvárok is még csak lényege fölől sincsenek tisztába: egyik az idegagyban mondja lenni, másik egy anyagtalan lénynek hiszi, harmadik pedig több elemőből állónak tartja s hasonlítja a lebbhez, vagy aetherhez.

A nevelés s oktatással foglalkozó férfiak nagyon tudják az emberi szervezet eme két fő alkatrészét, innen van aztán az, hogy míg egyik kiválóan a lelket táplálja, tömve mindenféle szellemi dologgal a test rovására, addig a másik kizárólag testet nevel a lelki fejlődés hátrányára, hogy ez a szellemi vagy lelki nevelésre áll, kitünik Felméri Lajos urnak a „Tangüyi mellékletben” megjelent azon cikkéből, melyben a rideg számok kétségbe vonhatlan bizonyosságával mutatja fel azt az igen szomorú valóságot, melyet tapasztalt az 1883-ik év november 11-én tartott gyalogverseny alkalmával Kolozsvárt; kltüntette ugyanis, hogy több mint 600 tanuló közül csak 19 óhajtott pályázni s ezek közül is csak egy ütötte meg a teljes siker mértékét; itt tehát bizonyosan a szellemet nevelik, még pedig a test rovására; a mi pedig valóban elszomorító, ha minden növendék csupa lángész is.

Nézzük meg most már ama bámula-ra méltó ügyes tornászokat, kik városról-városra járva mutogatják világszerte remek testi ügyességüket, mi vár rájuk, ha véletlenül tehetet enekké lesznek? Miután a lelkiek megszerzésére a semminél is kevesebb gond volt, és van ma is fordítva: a mellőzés, ins-g, vagy kedvező esetben szolgálai munka teljesíthetése a direktor kegyéből; pedig ha a lélek úgy lett volna képezve, miut a test, bizonyára nem szorult volna senki elnézésére. Tudja ezeket minden tanító, tudja minden tornamester, de figyelembe nem veszi azt az alapigazságot, hogy test és lélekképzés csak akkor helyes, ha képzés tekintetében az összhang tökéletes; az eredmény pedig olyan, hogy a lelki erők jó és balsorsban egyaránt edzett testet uralhatnak. Az eddigiekből tehát az következik, hogy minden tanítással foglalkozó fő, emelkedjék hivatalának fönséges öntudatára, tartsa nemcsak hivatalos, de lelkiismeretes kötelességének nevelési eljárásánál, hogy a társadalomnak ép testű s ép lelkű polgárookra van szüksége.

I. A tudomány kétféle neveléssel foglalkozik, u. m. testi és szellemi neveléssel, de egyikben sem feledkeznek meg a másiktól, vagyis a testet és lelket összhangban kívánja nevelni, nem pedig egyiket a másik rovására. — Miért következnek hát be amazáltalam jelzett szomorú tapasztalatok? Azért mert ama férfiak bizonyosan egyoldalúak s nem nevelők, hanem csak tanítók, végzik dolgukat chablonszerűleg, nem törődve az eredménnyel. Hogyan lehetne hát ezen segíteni népiskolánkban?

Azon, hogy valamely főiskolában 600-nál több növendék közül csak tizeukilencz jelentkezik gyalogversenyre s ezek közül is csak egy üti meg a kívánt siker mértékét, valamint azon, hogy

a bámulatos testi erővel s ügyességgel rendelkező cirkuszi tornász, plakátragasztó, vagy lámpagyújtogató lesz; a népiskola sehogy sem segíthet, nem is feladata. — De miután csaknem minden tanuló, népiskolából megy a közép és így a felsőbb iskolákba is; tehát a népiskolai testi nevelés nagy befolyással van a leendő tanuló egészséges testi fejlődésére, és miután a népiskolai nevelésnek csakugyan feladata is, hogy az értelem fejlesztése mellett, erős, egészséges munkára képes férfiak nevelésének: azért mindent el kell követnünk nekünk, tanítóknak a népiskolai testi nevelés érdekében, részint, hogy feülről ne vádolhassanak, részint, hogy hivatásunknak elég legyen téve.

Mielőtt e kérdésre felelnék: miképen kell a népiskolában a testi nevelést célszerűen eszközölni, hogy vád ne érhesse bennünket, sem mástól, sem lelkiismeretünktől? szükségesnek látom szólni azon káros befolyásokról, melyek a növendékek testi fejlődésére gátlólag hatnak.

Ilyenek: 1. A t a n t e r v, mely a legkedvezőbb esetben is csak 2 órát kíván fordítani testgyakorlatra, 28-at pedig szellemi fejlesztésre, ha már most vizsgáljuk a gyermek testszervezetét, mely alkatánál fogva utalva van arra, hogy minél többet mozogjon, méltán kérdezhetjük: jól van-e ez így? Sokan azt mondják: jól, mert játszik a gyermek az iskolában töltött időn kívül otthon eleget, s e játék által meg van adva a test egészséges s természetes fejlődésére a szükséges mozgás; a kik így vélekednek, azoknak látszólag igazuk van. Nézzük meg csak az így vélekedők okoskodását, vajon helyes-e az?

A gyermek az iskolában nem végezheti el egész napi teendőit, mert vagy egy, vagy más, vagy éppen több tantárgyból is van valami kihagyva a következő napra, ezt a jó gyermek anynyira igyekszik elvégezni, hogy az éonivalóját, — a mi pedig igen lényeges a test táplálására. — félre teszi, csakhogy a kizabottakat elvégezhesse. — Mikor játszik az ilyen? A munkajokat végezni nem szerető gyermekek játéka pedig miből áll? Ruhátépésből, amit követ aztán nem ritkán szükoződés, orfejtetörés vagy rugdolózás hátbautés, egymásnak földre tiprása stb. minnek nem egy gyermek esett már áldozatul. Az ilyen nemes mulatság is azonban iskolaidőn kívül csak a módosabb szülők gyermekeinek jut, mert a szegényebbek alig várják, hogy iskolából haza menő gyermekeiket valami munkájukban segítségül használhassák: tehát a gyermeknek nincs ideje a szükséges gond nélküli játékra, vagy ha van, köszönet nincs abban.

(Vége köv.)

Gyakorlati tanítás.

Árpád és a honfoglalás története. Őseink és életmódja.

Módszertani feldolgozás a III oszt. tananyagjából Kállay I. „Magyar történeti életrajzok” című tankönyve alapján.

I. Tanító elbeszéli az első rész I. bekezdését.

Figyeljete csak! Merre laktak őseink egykor, régen?

Őseink egykor régen napkelet felé laktak.

Mutassatok napkelet felé! Mit szenvedtek ott őseink szomszédaiktól?

Őseink ott — sok nyugtalanságot szenvedtek.

A szomszédok legjobban megkeseríthetik életünket; őseink szomszédai nyughatatlan rabló népek voltak, örökös harcban éltek velök, éjjel nappal félteni kellett jószágait azok betörésétől; sokan életüket vesztették ezekben a harcokban, másokat lánczra fűzve, az ellenség elvitt örökös rabságra. Ez keserítette meg a magyarokat.

Mit tettek azán őseink?

Őseink nyugaton kerestek új hazát.

Régen volt ez fiaim, — ezelőtt ezer esztendővel, — akkor még az embereknek is más hangzása nevek volt.

Hogy hívták a költöző magyarok vezérét?

A költöző magyarok vezérét Álmosnak hívták.

Milyen koru ember volt már ekkor Álmos?

Álmos már ekkor öreg koru ember volt.

Mit mondott hát Álmos, mikor az ország határáig vezette a magyarokat. Ezt mondá: „Öreg vagyok én már stb”

(Próbaelmondás után elbeszéli a 2-ik és 3-ik bekezdést.)

Miért mondott le Álmos a vezérségről?

Álmos — — mert már öreg volt.

Mit látott tehát Álmos előre?

Álmos előre látta, hogy a honfoglalás nagy munka lesz.

Milyen vezér kellett hát a magyaroknak?

A magyaroknak erős ifju vezér kellett.

Kit találtak ilyenek a magyarok?

A magyarok — — Álmos fiát Árpádot, kinek bátorságát és vitézségét mindenki ismerte.

Mit tettek hát a hét törzsből álló nemzet nagyjai?

A hét — — Árpádot fejedelmi vezérré választák.

Miért esküdtek azok a nemzet nevében?

Azért — — mert az egész nemzet akarta, hogy Árpád vezér legyen.

Hogy esküdtek a nemzet nagyjai?

A nemzet nagyjai így esküdtek: „Soha el nem hagyunk stb.

(Próba elmondás) Miféle népek laktak itt, midőn őseink e haza földére léptek?

Midőn őseink — — tótok, morvák, kozárok, bolgárok, némelek, oláhok laktak itt.

Egy egészet alkotott-e hát akkor a mai Magyarország?

A mai — — akkor nem egy egészet alkotott.

Miből tűnik ez ki?

Ez abból tűnik ki, hogy minden népnek más fejedelme volt.

Megvannak-e e népek utódai ma is hazánkban?

E népek utódai ma is megvannak hazánkban.

Jertek a térképhez, megmutatom, mely vidékeken laktak akkor eme népek. Nézzétek, itt az északi és északkeleti vidéket a tótok lakták. Sorba mutogatva, begyakoroltatja s az első részt egészben át ismételve, begyakorlásra kiadja.

II. Elbeszélem nektek fiaim, miként kezdték meg őseink e haza elfoglalását. — Árpád vitéz seregével legelőbb Zalán, tót és bolgár fejedelem birtokába lépett. (Térképnél) Nézzétek, itt jöttek be a magyarok; ez volt Zalán kirtoka. (Elbeszéli a második részt egészen.)

Mit üzent Zalán Árpádnak?

Zalán ezt üzente Árpádnak: „Takarodjatok e földről stb.”

Tulságosan bizott-e Zalán saját erejében?

Zalán — — tulságosan bizott.

A ki sokat tart magáról, milyen ember az?

A ki — — elbizakodott ember.

Szép tulajdon-e az elbizakodás?

Az — — nem szép tulajdon.

Mit tesz Zalán ez üzenete: „hirmondó sem marad közületek”?

Zalán ez üzenete — — azt teszi, hogy a magyarokat egytől egytől leveri.

Megijedt-e Árpád a fenyegetéstől?

Árpád a — — nem ijedt meg.

Mit üzent vissza Árpád.

Árpád ezt üzente vissza: „Én Atilla hun király fia vagyok stb”

A hun nép rokona volt a magyarnak.

A magyarok költözése előtt négyszáz esztendővel a hunok jöttek nyugat felé. Atilla volt vezérük, ki a mai Magyarország tájékan egy hatalmas birodalmat alapított. Atilla halála után azonban felbomlott a nagy birodalom, mert fia nem tudtak békében megélni egymással. A hunok elenyésztek. Lássátok, ilyen a testvérek viszálykodása, — mindenkinek romlását eredményezi.

Miért tartott Árpád jo-ot e föld birtokához?

Árpád azért — — mert a hunok rokonai voltak a magyaroknak.

Miket küldött később Árpád Zalánnak?

Árpád később feldiszített fehér lovakat küldött Zalánnak.

Igen. Azok a lovak drága arany és ezüsttel kivert nyereg-szerszámokkal voltak feldiszítve. Tehát ajándékkal igyekezett megnyerni Zalánt. A magyarok sokra becsülték a szép lovakat, mint minden lovas nép. A fehér szín pedig a békeség jelképe.

Mit kért aztán Árpád követei által?

Árpád — — egy jó darab földet, egy pár korszó Dunavizet és egy csomó alföldi füvet kért.

A földet természetesen azért kérte, hogy rajta egy időre letelepedjék népével. Zalán csakugyan átengedte nekik birtokát (Térképen mutatja) a Sajó folyóig — De hát vajon a vizet és füvet miért kérte? Megfejttem ezt is. Figyeljete! A magyarok keleten baromtenyészto nép voltak, tehát a fü és a vízbarmaiknak a jó legelő — volt rájuk nézve legszükségesebb. Meg akarták tudni, milyen legelők vannak az alföldön, de meg a Keleten lakó népeknél szokásban volt, hogy ha a tartomány fejedelme füvet és vizet adott a jövevénynek, — ez által kijelentette, hogy azt országába befogadja, tartományát neki engedi. (Átismétlés, próbaelmondás után kiadatik gyakorlatra.)

III. (Tanító elbeszéli az első bekezdést.)

Nézzétek, ez volt Ménmarót tartománya.

Micsoda nép fejedelme volt Ménmarót?

Ménmarót a kozárok fejedelme volt.

Mért küldött Árpád követeket Ménmaróthoz?

Árpád azért — — mert nem szerette az oknélküli vérontást.

Milyen ember volt tehát Árpád?

Árpád békeszerető nemesszivü ember volt.

(A második bekezdés elbeszélése.)

Nézzétek, ezen a tájon volt a Kozár fejedelem vára.

Hogy fogadta Ménmarót a magyar követeket?

Ménmarót a magyar követeket ki sem hallgatta.

Mit tett Ménmarót, mikor a magyar vezérek közeledtek?
Ménmarót midőn — — várába zárkózott s nem mert meg-
ütközni a magyarokkal, kardcsapás nélkül átengedte minden
birtokát.

Mit mondunk arról, a ki a baj elől meghátrál?

A ki — — — arról azt mondjuk, hogy gyáva.

A gyávaság gyengeség, — de a ki hazája védelmében
gyáva, — az bünt követ el. A gyáva szánalomra méltó.

Mit tett Árpád Ménmaróttal?

Árpád Ménmarótot fejedelemségében haláláig meghagyta.

(Az 1. és 2-ik bekezdés próbaelmondása.)

Figyeljete! Ez a föld (térképen mutat) már meg volt hó-
ditva. Most már a keleti hegyvidék következett.

Töhötöm vitéz seregével Gyalu oláh fejedelmet egy csatá-
ban legyőzte, — birtokát elfoglalta — Nézzétek, ez volt a
Gyalu birtoka. — Szovárd és Kadocsa Glád bolosár fejedelemtől,
— (Ez volt a Glád birtoka.) — Huba vezér Szvatopluk morva
fejedelemtől vette el birtokát. — Itt feküdt Szvatopluk tartománya.

Ki foglalta hát el Gyalu birtokát?

Gyalu birtokát Töhötöm foglalta el.

Micsoda nép fejedelme volt Gyalu?

Gyalu az oláhok fejedelme volt.

Hol laktak az oláhok?

Az oláhok a keleti hegyvidéken laktak.

(Hasonló kérdések minden fejedelemtől. Próba elmondás után
a 4-ik és 5-ik bekezdés elbeszélése.)

Mit tesz az, hogy Arnulfnak szövetségesei voltak a magyarok?
Hogy — — — azt teszi: felfogadták, hogy egymás ellen
háborút nem kezdenek.

Megtartották-e a magyarok e fogadást?

A magyarok e fogadást megtartották.

Miben tűnik ez ki?

Ez abban tűnik ki, hogy az Arnulf birtokát csak ennek halála
után foglalták el.

Nézzétek, ez volt az Arnulf birtoka, melyet mi dunántuli
dombvidéknek és a Drávától délre fekvő vidéknek hívunk.

(Ismétlés és próbaelmondás után a harmadik rész begya-
korlásra kiadatik.)

Vaday József.

(Vége kóv.)

Könyvismertetés.

A természetrajzi oktatás vezér- és kézikönyve. A népiskola
felsőbb osztályai és az ismétlő iskola számára írta Kakujai Ká-
roly. Budapest, 1885. Lampel Róbert könyvkiadása, (Wodianer
F.) Ára 60 kr.

Tartalma. Növényország. Szeptember. 1. Az őszi. 2. A
tarnics. I. Sodrott pártájuk. 3. A napraforgó. II. Társas virág-
nak 4. A boglárpót. III. Falon perések. 5. A sas-repő és a légy-
ölő galocza IV. Lopszótók.

Márczius. 6. A mogyoró cserje. V. Barkás virágok. 7. A
farkas boroszlány. IV. Boroszlányfélék. 8. A hóvirág és a sárma.
VII. Liliomfélék. VIII. Pálmák. 9. Az erdei kökörcsin és a szir-
ronta saláta IX. Szironta-félék 10. A pásztortáska. X. Keresztesek.

Május. 11. A kökény cserje XI. Rózsafélék. A virág és
t e r m é s n e m e s i t é s e. 12. A kétiksz repkény. XII. Aja-
kosak. 13. A mérges ádáz. XIII. Ernyősek. 14. A fenyő. XIV.
Fülevelűek 15. A robinia. XVI. Pálsitfélék.

Junius. 16. A birsz. XVI. Pálsitfélék.
A n y a g o k, m e l y e k b ő l a n ö v é n y e k á l l a n a k.
A n ö v é n y e k t á p l á k o z á s a. 17. A burgonya és a do-
hány XVII. Kolompérfélék. Mérges és gyógynövények. 18. Az er-
dei csalán. A csalány. A kender. A komló. A szederfa. A fügefá.
Összehasonlító leírás. XVIII. Csalánfélék. 19. A dinnye. XIX.
Dinnye félék, 20. A szagos müge. XX. Buzér félék.

Állatország. Október. 1. A kutya. 2. A macska 3. A medve.
I. Ragadozók. 4. A nyul. II. A rágcsálók. 5. A lajhár. III. Fog-
hijasok. 6. A denevér. IV. Kézsárnyuak. 7. A magot. V. Maj-
mok. 8. A ló. 9. szarvasmarha. 10. szarvas, VI. Patások. a., Egy
patások. b., Kétpatások, a., Szarvakkal bírók. b., Agancsokkal
bírók. c., Tevefélék. c., Sokpatások. 12. A farka. VII. Fókafélék.
13. A bálna. VIII. Czetfélék. 15. A fiabördő IX. Erszényesek. E m l
ő s ő k.

November. 15. A házi tyúk. Tyúkfélék. XI. Futók. 16. A
gólya. XII. Gázlók. 17. A lud. XIII. Uszó madarak. 18. A füle-
mile. XIV. Éneklő madarak. 19. A galamb. XV. Galambfélék. 20.
A kakuk. XVI. Kuszó madarak. 21. A holló. Hollófélék. 22. A
sas. XVIII. Ragadozó madarak. M a d a r a k. Az állatok táp-
lálkozása.

Február. 23. A köz. tekenős béka. XIX. Teknyősök. 24. A
gyík. XX. Gyíkfélék. 25. A sikló és keresztos vipera. XXI. Ki-

gyók. Hüllők. 28. A kecskebéka XXII. Kétlétűek. 27. A ponty.
XXIII. Halak. Gerinczes állatok.

Április. 28. A cserebogár. 29. A mézelő méh. 30. A gala-
gonya-özöndék XXIV. Rovarak. 31. A skorpió. 32. A pók. Pók-
félék. 33. A folyami rák. XXVI. Héjanczok. 34. A földi giliszta.
XXVII. Férges. Izállatok 35. Az éti béka. 36. A festő kagyló.
XXVIII. Puhányok. XXIX. Sugárállatok. Nyálka állatok.

Ásványország. Deczember. A kova. I. Kvarczok. Üvagyár-
tás. 2. A földpát. II. Az anyagföld szilikátjai. 3. A tajték. III.
A keserföld szilikátjai. 4. A mész. Az égetett mész. IV. Mész-
vegyek. Kovás, agyagos, meszes talaj.

Január. 5. Fémek. V. A fémek termelése. a., az arany-, b.
az érely-, c., az ezüst-, d., a higany-, e., a réz, f. a vas-, g.
az ólom-, h., az ón és a horgany-, i., az ólany és mireny-, j., a
keneny és dárdany termelése. 6., vasgálicz 7. A rézgálicz 8. A
horganygálicz. 9. A konyhasó. VI. Sók. 10. A kén. 11. A szén.
12. A borostyán 13. Az aszfalt. 14. A kőolaj. VII. Az ásvá-
nyok 4 osztálya. VIII. A kőzetek.

Szerző ur, mint a tartalom beosztásából kitűnik, az 1868.
XXXVIII. t. cz. elemi népiskolák számára megjelölt tanterv érzé-
telmében igyekezett eljárni, mely a természetrajz tanítására nézve
következő utasítással szolgál V. osztályban, az ötödik iskolai
évben. „A természetrajzbeli előző ismereteket a Beszéd és érte-
lemgyakorlatokból az I. és II. osztályban szerzi a tanuló. Gya-
rapítja azokat az olvasókönyvekből és különösen a földrajzi ta-
nitás által. Ez osztályban tehát a tanulóknak eddig szerzett
természetrajzi ismereteit rendezni, bővíteni és kiegészíteni.
Természetrajzi ismereteiknek rendezésében oda törekszik a ta-
nitó, hogy a természet mindhárom országából e öttük már ismer-
etes oly kiváló alapjellel (typus) bíró tárgyakat válogat ki,
melyeknek ismertető jegyeik élénken előtűntetik, egész csoport-
tok jellemét s ezek körül csoportosítja a rokonjegyűeket. Ez a
módszer arra szolgál, hogy a tanuló a még nem ismertekre
is rávezettetik. — Tani ás közben a termények megismertető je-
gyei felkeresztetésén kívül figyelmezteti a tanító a gyermekeket
különösen az állatok és növények életfejlődésének feltételeire s
általában a termények hasznára. Téli hónapokban tanít a népet
középről érdeklődő ásványokról, felmutatván azokat lehetőleg természet-
zeti példányokban. A sziklafajokból főleg azokat ismerteti, melyek-
nek ellenállásból eredett és támadt a termőföld szokról, melyeknek
a közéletben eszközök és épületek készítésére hasznukat veszik. —
Tavaszi és nyári hónapokban tanítja ugyancsak a népet közelebről
érdeklődő növényeket, ezeket is természeti példányokban mutatja
meg a gyermekeknek s rajzaikat egyedül ismétléskor használja.”

A természetrajzi oktatás vezér- és kézikönyvének egész tan-
anyaga, hogy hónapok szerint van beosztva, nem új eszme
mert az állami tanterv a természetrajzi tananyag illyzerű föld-
dolgozására a főnebbiek szerint határozott utasítást szolgáltat.
Hogy korábbi „Természetrajz íróink, mint Dr. Soltész, Hanák,
Hanák, Kriesch, Buza, Dr. Emericzy és Somogyi, Tóth La-
jos sat. a hónapok szerinti beosztást mellőzték, bizonyosan föl-
tételtek a tanítóban oly kiválogatási képességet, mely szerint
pl. a pázsitfélékről nem deczemberben, hanem júniusban, a liliom-
félékről nem októberben, hanem májusban tanít. Miután t. szerző
ur népiskola s polgári iskola-tanítók nevelés oktatástani érzé-
kében nem bízott, nagyon helyesen tette, hogy „Természetrajz,
vezér- és kézi könyvének tananyagát hónapok szerint osztotta be,
valamint azt is, hogy az olvasmányokat megjelölje: melyik tani-
tandó az 5-dik, melyik a 6-ik évfolyamban. Ezen kis tanítási-
tani bizalmatlanság a törvény parancsa szerint a természetrajzi
tananyag egyidejű feldolgozásának javára szolgál.

„A természetrajzi oktatás vezérkönyve”. Ezen czimben nagy
ellenmondás tűnik fel. Mert a leírások után vannak ugyan ne-
hány kérdésből alkotott „Feladatok” vagy „Ismétlő kérdések” de
csak egyetlen mintaleckét sem találunk benne, mely a tanítót
a többiek tiántásában módszeresen vezérelné. Nem találunk benne
oly vezérgondolatokat (dipositioikat) melyek a „kézikönyv” olvas-
mányainak tárgyalását egyöntetűekké tennék: Egyik leírás-
nál pl (5. évfolyam) 6. A lajhár. A külalak, tulajdonság és
haszn. Az ide tartozó foghijas állatok pedig közvetlen utána
6 évfolyamba vannak dióhélyba szoritott leírással helyezve, mint
az övönd, tobzoska, a nagyhangyaevő, a csörönd. Ezen négy fog-
hijas leírása együtt 18 sorban van foglalva. (19 lap) Ezen rideg
tulzott rövid, tervtelen összezsufolás, a tanmenet fölmutatása
nélkül egyáltalában nem vall arra, hogy a czimlapon kitett Ve-
zérkönyv jellegét valódilag is előtűntetné.

De e „Természetrajzi oktatás vezér- és kézikönyve” kézi-
könyvnek szerző elvi álláspontja szerint sem tekinthető, mert
„Előszava” III. lapján ezt mondja: hogy e mű megírásánál legke-
vésbé sem gondolta a nyujtott anyagot betanítandónak, hanem
aunak szemléleti és nyelvi feldolgozását célozta.”

Tehát itt nem „Természetrajzi oktatás vezér- és kézikönyve,
hanem „Természetrajzi olvasókönyv” fekszik előttünk. Az ideszó-

ritott anyaghatalmaz nem 10—12 éves népiskolai növendék kezébe való, hanem a tanító kezébe és csak oly feltétel alatt, hogy belőle a szemléleti tanításra anyagot szerezzon s azt az itt ki nem fejtett, tehát saját tapintata alapján növendékeivel dolgoztassa fel.

A természet három országából nyújtott egy-egy mintalecke, mely a kiválasztott tárgyat a legapróbb részletben felölelte volna, talán vezérkönyvvé emelhetné volna a dolgozatot, mert a tanító ha egy idevaló módszertani feldolgozását látja, bizonyára következtet a többire is.

Természetrizai kézikönyvet népiskoláink növendékeinek egyáltalában nem ajánlhatunk, mert a természetrizai anyagok jól készült ábrákban szemléltethetők. A szemlélt tárgyakon feltűnő jelek elég alkalmat nyújtanak arra, hogy a növendék rendes diszpozíciók alapján mindenikről saját tehetőségéhez mérten leírást készítsen. S az általa készített leírások, fogalmazványok alkotják a népiskola bármely osztályában a megkívántató kézikönyvet.

Ha az így alakított önszerzett kézikönyv az év vége felé elkészül, legyen bármily kezdetleges annak összeállítása, mégis bizonyossága annak, hogy a gyermek saját erején foglalkozott. A tanító pedig önéreztetes meggyűgűvással tekintheti át év végén tanítványai természetrizai dolgozatait.

Ezen közleményre t. szerző urnak az „Előszó“ V. lapján tett ezen nyilatkozata jogosít: „Tárgyilagos megjegyzéseket, melyek a művecske becsét emelni alkalmasak, a szerző köszönettel fog venni és felhasználni.“

Olvasmányokkal találkozunk a 34 lapon. Emlős állatok. 45. l. A madarak. 46. l. Az állatok táplálkozása. 56 l. Az üvegyártás. 60 l. Az anyag feldolgozása. 68 l. Kovás, agyagos és meszes talaj. 74. Az agyagok sat. termelése 101. l. Gerinczes állatok. 124. A sugár állatok czim alatt.

Összehasonlító leírások találhatók a 94. lapon. A sikló és a keresztos vipera, 128. l. Virágzat, összehasonlítása. 132. l. Az ádáz. A petrezselyem. 145. l. A burgonya. A dohány.

Az olvasmányok, mint általános jellegzet felütnetű közlemények s az összehasonlító leírások, mint eredeti — természetrizai tanítására vonatkozó — cikkek, emelik különösen. A „természetrizai oktatás vezérkönyve“ című 154 lapra terjedő új népiskolai könyv becsét. Kartársaim pártoló figyelmében, mint díszesen kiállított s igen bő természetrizai hasznos ismeretet tartalmazó könyvet, melegen ajánlom.

Kállay István.

Egyházi intézkedések.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület 1884-ik év aug. 18—23 napjain Debreczenben tartott második gyűlésének jegyzőkönyvéből. 349. sz.

VII. Heves nagykunsági egyházmegyében.

Építkezések javításokról szóló jelentés ezen egyházmegyéből nem tétetett.

T. Füreden iskolai árvák részére Lipcsey Mária 100 frt alapítványt tett, Kis Istvánné, Kovács Erzsébet 20 frtot hagyományozott.

Karczagon iskolai czélokra hagyományozott Schner Salamon izraetita 50 frtot, karczagi takarékpénztár adott 32 frt

TÁRZA

A TANÍTÓ SZERELME.

— Rajz. —

Eltemették az öreg kántort, ki ötven esztendeig szolgálta az eklézsiát. Alig van a faluban olyan ember, a ki ne ő tőle tanulta volna megkülönböztetni a nagy A-t a kis a-tól s valószínűleg kitelnék egy jókora kalit azon mogorófavesszőkből, melyeket az öreg kántor tanítványain elkoportatott, hogy azoknak szellemi tehetőségét felfokozza. Hiába! az öreg még a régi iskolából való volt, azon iskolából, melynek tanítási módszerében gyakran szerepelt a suhogó vessző, hanem ennek daczára szertel tette őt körül a falu népe s midőn koporsójára hullani kezdtek a göröngyök, a végtisztességen jelen levők közül sokaknak szemökbe tolt a köny. s elmondogatták: „Nem lesz nekünk többé olyan kántorunk, aki oly szépen élénekelje azt az éneket: „Te benned biztunk eleitől fogva...“

A halotti torban, mely az egyház kontójára rendeztetett, a megszorodott gyülekezet elfogyasztott valami 100 liter pálinkát. Ezt még a szelid lelkű kurátor, Kasza István uram is meg sokalta s ily feddő szavakra fakadt:

— „Mán emberek, e sok, e mégis sok!“

53 krt. Szennyei Katalin 10 frtot, kisebb összegekben gyűlt 6 frt. A gyermekkert részére: karczagi takarékpénztár 100 frtot, egyesek 14 frt 60 krt adományoztak.

Kisújszálláson özv. Pápay Pálné gimn. új tanszék felállítására adott 50 frtot. Tóth Lajosné néh. Szabó Erzsébet árva iskolások részére hagyományozott 22 sor szállófüldet, kisdédóvára: Nagy-Kunsági takarékpénztár adott 100 frtot.

M. Turon iskolai célra: B. Nagy Sándor 1000 frt, gimn. utánszékre Csathó Mózes 100 frt, Fény András 200 frt, Gorda Lukács 100 frt, Kovács Balázs 41 frt K. Papp Sándor 25 frt, Német Otomár 5 frt, özv. Szabó Rebeka 20 frt, özv. Varga Józsefné 30 frt néh. S. Tóth István 200 frt. néh. Gál Sára 20 frt ifj. Ádám Imre 5 frt. Veres Mihály 300 frt. Gyarmati Andrásné 20 frt. Ugyanez iskolai árvák részére 15. frt. özv. Takács Istvánné 50 frt. néh. Krizbai Péter és neje 495 frt. 20 kr.

Turkevében szegény iskolás gyermekek részére: Z. Szabó Sándor 15 frt. A 3-ik temetkezési egyelet 3 frt. néh. Polmai Erzsébet 25 frt. néh. öreg Ábrahám Dávid 10 frt. özv. Nyitrai Erzsébet 10 frt. takarékpénztár 30 frt. Examenek alkalmával gyűlt a perselybe 11 frt. 25 kr. Sörös Nagy Zsuzsanna 5 frt. néh. Katona Rebeka 3 frt.

Madarason iskolai árvák részére dr. Papp Sándor 30 frt. Botyán Bilint 15 frt. Méhes Imre 50 frt. Gazdag Klára 10 frt. Hadházi Ferencz 20 frt. Egyesektől kisebb összegekben 84 frt.

VIII. Nagykárolyi egyházmegyében.

Kr. Szentmiklóson a tanítói lak udvara új kerítésel látatott el, kutja egészen felszereltetett.

Fábiánháza n. az iskolaépület fedele kijavított. N. Ecseden a tanító udvarán a melléképület kijavított.

Mátészalkán az iskola tetőzete 250 frt költséggel faszindelyvel újból befedetett, iskolaudvaron a nagyobb tanító használatára 180 frt költséggel egy hétöles hosszú melléképület emeltetett s ugyanott egy verem készítettet. Néh. Schwarz Mór 100 frt alapítványt tett isk. célra.

Szamoszegén a tanító használatára egy hat öl hosszú téglaépítményű melléképület készítettet.

IX. A máramaros ugozsai egyházmegyében

Bábonyan az iskola kipádimentoztatott és czélszerű ülőpadokkal látatott el.

Nagy-Szőlőson a tanító használatára egy új istálló építetett 80 frt. költséggel.

Técsőn a fiiskolánál 2, a leányiskolánál 1 öl újból fedett 65 frtnyi költséggel.

Visken a nagyobb fiuk számára egy új iskola és tanítói lak építetett 1200 frtnyi költséggel.

Husztón iskolai czélokra: Englis Dez-ó 3 huszst, Horváth Gusztáv, Szöllősi Károly 1—1 frtot Törzsök Mihály 50 krt, Szöllősi Sándor könyveket adományoztak.

Péterfalván iskolaépítésre György Endre tanácsbíró és képviselő 10 frtot. Várad Gábor e-megyei gondnok 5 frtot Egei Ignác csepei közbirtokos 2 öl követ, Komáromi János ügyvéd

— „Soknak sok biz az, kurátor komám uram — replikázott a feddésre Sánta Péter, a kisbíró, — de megérdemelte azt mitőlünk ő kegyelme!“

Miután azonban az egyház nem maradhatott sokáig tanító nélkül, le kellett tenni csakhamar a gyászt s új tanító után kellett nézni. Nem volt nehéz tanítót találni, mert mindenfelől ajánlgatták magukat idős, feleséges tanítók, kik szerették volna ajánlani szereny fizetésüket valami jobban jövedelmező állomással. Zsegnyeháza pedig azon hirben állott, hogy a környéken legjobban fizeti „belső ember“-eit s a fizetés pontosan befoly — a mi mai idében nagy ritkaság, — midőn a legtöbb egyházban a fizetés fele rendszeren hátralékban marad. — Voltak sokan Zsegnyeházán, kik valamely idősebb tanítót szerettek volna megválasztani, azon nézetben levén, hogy az idősebb ember inkább megérdemli a jobb tanítói állást, mint valami fiatal ember, ki csak most került ki az iskolából, — Kasza István kurátor uram azonban, továbbá a főbíró, Lencsés János, kiknek legtöbb befolyásuk volt a faluban, azon működtek, hogy fiatal, nőtlen embert válasszanak tanítóul s ki is szemelték e czélból Szádai Bélát a szomszéd egyházban működő segédtanítót s megígérték a fiatal embernek, hogy mindent elkövetnek érdekében.

A kurátor és főbíró uraméknak buzgalma az magyarázza meg, hogy mindkettőnek volt felserdült leánya s azon utó gondolat vezette lépéseiket, hogy a megválasztandó új tanító — hátlából — egyiknek, vagy másiknak a lányát fogja nőül venni.

ugyan e célra az egyház földjébe vetőmagul tíz véka búzát adományozott.

Uj lak. Az iskola felszerelésére tek. György Endre ur 50 frt tanító fizetése alapjául és emelésére Nagy Imréné Palay Erzsébet 50 frtot.

X. Az alsó-szabolcs-hajduvidéki egyházmegyéből.

Csegén a báró Vay Béla által alapított nagy-majori tanyaiskola múlt évi januárban leégett, de a nemeslelkű alapító s közelebről a majorságot bérlő Goldberger és Bachrach Gyula által újra felépítették, a tanterem felszereltetett s az iskola múlt évi júniusban újra megnyitott orsz. képviselő az iskolák fűtésére 6 öl fát s 8 szekér szalmát ajándékozott Zsemberi S.

Püspök lányan a távoleső s szűk kisebb fiiskola helyett egy a célnak inkább megfelelő vásároltatott 900 frt felülfizetéssel.

Nádudvaron a nagyobb leányiskolai tanítói lak kipadlóztatott, az egész központi iskolai épület kijavított.

B-Ujvároson A Tar András és neje Harangi Juliánna által alapított árvaiskola tanterme a kegyes alapító özvegy nő által a múlt nyáron mintegy 1000 frt költséggel felépített.

H-Böszörményben Kövér Gábor és neje néhai U. Szabó Jliánna nagyértékű házukat s beltelkeket iskolai célra hagyományozták. Ugyancsak Kövér Gábor és Kern Lajos mérnök 5—5 darab szűrt ajándékoztak szegény iskolás gyermekeknek.

T-Eszlár on gr. Bethlen Sándorné az iskolák fűtő anyaggal ellátására 12 frt adományozott.

Földesen a fiiskola telke egy 420 frton vásárolt 600 ölnyi területtel bővített. Az iskolai árvapénztár tőkájéhez a földesi olvasókör 10 frtot, egy Földesen felálltannó kiseddóvó alapjául: Bakoss Gábor és neje Säärközi Terézia kedves leányuknak Bakoss Ilkának gyászos halála alkalmából 100 frtot ajándékoztak.

Hadházon a városi előjáróság az első elemi iskola mellé ideiglenesen felállított parafel osztály számára egy, a város birtokába levő házat használatra átengedett. Az iskolás árvák számára. Szabó Zsigmond rendőrkapitány 6 frt birságpénzt ajándékoztak.

Szoboszlón néh. D. Tóth Lajos és neje Tótkés Karolina szegény iskolás árvák segélyezésére 1000 frt alapítványt tettek, Nagy Sándor volt presbyter 32 hold földet hagyott az egyháznak örök alapítványul, oly formán, hogy annak jövedelméből 100—100 frtnyi ösztöndíj adassék évenként 3—4 szoboszlói születésű, tudományos pályára készülő szegény tanulónak; — az egyszer felvett növendék, kellő szorgalom és előmenetel feltétele mellett pályája végzéséig folyton élvezendvén a jótéteményt.

(Vége köv.)

HIREK.

* **A jó öreg dr. Kardhordó Ambrus kegyesrendi aranymisés áldozó pap** — a tanítás terén szerzett érdemeiért — a Ferencz Józsefrend lovagkeresztjét kapta. Nagyon kicsi a kitüntetés ahoz a munkához képest, a mit a derék férfiú több, mint

Az ilyen emberek, kik falujokban elsőnek érzik magukat, nagy büszkeségüket találják abban, ha lányukat pap, vagy tanító veszi el, — hjah! a mi népünk roppant aristokrata!

A kurátor és főbíró együttes működésének meg is lett a maga eredménye. Szádai Bélát választották meg tanítónak, ki hivatalát azonnal elfoglalta.

Az új tanító, ki egyike volt a legképzettebb fiatal embereknek, csakhamar elfeledtette a néppel a régít. Szép, iskolázott csengő hangja nagyon megnyerte a templomba járók tetszését, a szülők pedig gyermekeik előhaladásával voltak nagyon megelégedve. Az iskolából kiküszöbölte a botot s a gyermekekkel szeretetteljesen bánt, a nélkül azonban, hogy ez a kellő szigorúság rovására esett volna, — s gyönyörűség volt látni, hogy mily örömmel sietett a gyermekhad az iskolába, melyet az előtt börtönnnek tekintett. A falusi lányok pedig megszerették deli természetét, sőt tékék szemének nyájas mosolyát, ifjú piros arcját, melyről annyi lélekjóság sugárzott le. Különösen a kurátor uram lánya: a szőke Boriska, s a főbíró uram lánya: a barna Juliska voltak leginkább belebolondulva, kik epedtek egy tekintetért, édes vágygyl tekintettek utána, ha az utcán végig haladt.

A kurátor és főbíró ur gyakran meghívták őt házukhoz névnapra, vagy disznótorra vagy valami más ünnepélyes alkalomra, — Szádai szívesen is fogadta a meghívást s sok vidám órát szerzett a házigazdáknak, — lányaikkal is elbeszélgetett, azonban minden komolyabb szándék nélkül. Ezek a piros-pozs-

félszázadon át végzett a nevelésügy körében. De hát rég megmondta azt Petőfi, hogy — így eresztik el a vén katonát! . . .

* **Szűkkeblűség.** Debreczen város tanácsa kijelentette a ref. iskolaszéknek, hogy a város tulajdonához tartozó utcza elemi fi és leányiskolai épületekben régebben beállított vaskonyhák hiányai igazításaért jövőben felszámítandó munkabérek utalványozását nem rendeli el, sőt új konyhák beállítását eltiltja, azon az okon, mert egy részről — szerinte — a tanító vagy tanítónő személyzetének gondatlansága szokta okozni a rongálást, más részről, oly felszerelés hiányai kiigazításáért felszámított mesteremberi munkabérek megtérítése, melynek egyedül a tanító vagy tanítónő veszi hasznát, nem terhelheti minduntalan s oly nagy mérvben az iskolai alapot. No már a csikónevelést is oly lelkesen üző tanácstól nem vártunk volna a néptanítók iránt ily mostoha nyilatkozatot. A kik egy lóra is százakat áldoznak a város vagyonából, azok ime, a népnevelők iránt ily szűkkeblűek. Hátha még olvassuk a tanács következő szavait: „utcza elemi iskolai épületekben beállított takarékvaskonyhafelszerelések a meglévő leltárakba lett felvétel szerint a nemes város tulajdonainak tekintetvén és vétvén, azoknak folytonos gondozás alatti tartása a leltár szerinti állapotban ott hagyása, s akár elköltözés, akár elhalálozás esetében használható minőségben visszabocsátása tárgyában intézkedni sziveskedjék,“ t. i. az iskolaszék. A mulandóságtörvényeit nem ismerő tanács em szavaira mar az iskolaszékis kénytelen volt kijelenteni, hogy ennek bizony megfelelni lehetetlen s beterjeszté az ügyet az egyháztanácshoz; ez pedig bizottságot küldött ki, a melynek feladata lesz barátságos uton megkísérlni az ügy megoldását.

* **Nádudvarról** arról a szomorú esetről értesítenek, hogy ott az elemi iskolákban a gyermekek közt nagyon dühöng a himlő. E miatt az oktatásnak is szünetelni kell. A betegség mindinkább terjed, pedig annak gyógyítását a szülék erejük felett is megkísérlik.

* **Iskolai nyomor Debreczenben.** A nagy-péterfiautcza leányiskola tarthatatlan állapotban van; ugyanis az V és VI. osztály növendékeit a tanító két külön szobában kénytelen tanítani, s az V. osztálybeliek szűk helyen és annyian vannak összezsúfolva, hogy vagy tizenketten alacsony lőczákon ülni kénytelenek, íróhelyök nincs, sőt a tanító is alig képes mozogni közöttük. Ezen a nagy bajon — az iskolaszék előterjesztése folytán — a ref. egyháztanács úgy akar segíteni, hogy a városi tanácsot felkéri, hívja össze mielőbb a vegyes bizottságot, a mely módot találna a kibontakozásra.

* **A ref. nőnövelőben** a folyó iskolai évre György Zsuzsika k. a. alkalmaztatott tanítónőül Gabányi Ilona helyett a négy alsó osztályban, s fizetése (500 ft.) már utalványoztatott is az egyháztanács által. György Zsuzsika k. a. személyében ritka képzet tanerőt nyert a nőnevelőintézet, a tanítónői vizsgát minden tantárgyból a legkitünőbbben tette le és már a gyakorlati tanítás terén is jeles előmenetelt tett.

* **Apáink bölcsessége.** Szorongatták a múlt században a debreczeni ref. egyháztanácsot, hogy német nyelvű iskolát is állítson fel ebben a szép ősmagyar városban; a sok unszolásra el is határozták aztán 1771-ben, hogy ilyen iskolát építtetni kell. A határozat megnyerte a német szolgálatban levő urak

gás lányok, kikből mindenesetre jó gazdasszonyok válandottak volna, de a kik távolról sem bírtak annyi műveltséggel, a menyit egy tanult ember feleségétől megkiván, — egyáltalában nem voltak képesek az ideális lelkű ifju szívet megnyerni. Ő került is minden olyan nyilatkozatot, mely által valamelyik lány irányában lekötelve érezte volna magát.

A faluban csak egy család volt, melynek tetszését az ifju tanító nem tudta megnyerni. E család a tiszteletes, tudós Pusztaházy Gerzson családja volt. Az öreg pap, ki az elhunyt kántorral együtt öregedett meg, veszedelmes ujitót látott az ifjuban. Nem helyeselte ennek tanítási módszerét, szerinte a bot elengedhetlen segédeszköze volt a nevelésnek. Az sem volt inyére, hogy az ifju tanító nem pusztán bibliai történetekkel s más ilyen jámbor együgyűségekkel tömte meg növendékeinek szellemét, hanem a természettudományok mai előhaladottsága korában nagy gondot fordított arra, hogy az ifju nemzedékben felkelte az érdekeltséget a nagy természet csodái iránt. — Az öreg Pusztaházy nézete szerint a természettudományok csak arra valók, hogy a hitetlenséget növeljék. — A tiszteletes asszony pedig, ki nek főeleme a pletykázás volt, azt nem szerette a tanítóban, hogy az nem hordott neki a faluból friss pletykákat, hanem rendszeren olyan tárgyra vitte át a beszédet, mely a tiszteletes asszonyt nem érdekelte.

Csalódnánk azonban, ha azt hinnők, hogy az egész papi család ellenszenvvel viseltetett legyen Szádai iránt. Oh nem!

teszését s elhallgattak. Ugyde az egyház sem igen buzgólkodott annak felépítésén, tehát halgatott ez is. Öt év múlva került szőnyegre az ügy 1776-ban, s akkor meg ezt a valóban bölcs határozatot hozták, hogy a német nyelvű iskola építése e halasztatik — az idő rövidsége miatt. És aztán nem is volt arra többé idő, hogy azt felépítsék. Ily bölcsen állottak ellent sokszor őseink az idegen elnyomatásnak.

* **Meghosszabbított határidő.** Az országos kiállítás tanügyi osztályának bizottsága elhatározta, hogy az iskolai csoportba szánt kiállítási tárgyakat még január hó végéig elfogadja. Ha volna, a ki elmaradt az első határidőtől, az most még ebben a hóban felküldheti tárgyait.

* **Tiszadobon** már pár hónap óta zárva hevernek az iskolák, mivel a hólyagos himlő szerfelett pusztít; embernek kiszámítani se lehet, mikor térhetnek vissza a kis muzsafiak a tudomány csarnokába, mert az egész községben annyira el van terjedve ez a nyavalya, hogy a különböző korak százával fekszenek abban. Fel-tűnően megtámadja a himlő azokat, a kik sohasem voltak beoltva, ezeket erősen sújtja a kínos betegség; minek következtében aztán most már a felnőttek is átlás és felekezeti különbség nélkül sietnek magukat beoltatni. Ugy látszik hogy a hólyagos himlő némely vidéken járványszerűleg lépett fel.

* **Szavazás** folyik most a tiszántuli ref egyházkerületben egy világi tanácsbíróra. Másodszori szavazás lévén, jelöltül Beke Mihály és Kovács Ferencz vannak kitűzve. A debreczeni ref. egyház öt szavazatát egyhangulag Beke Mihály árvaszéki elnök, egyházmegyei tanácsbíróra adta a múlt vasárnap tartott gyűlésén. Az egyházi tanácsbíró már megválasztott K. Tóth Kálmán személyében.

* **Egyházi adóval** nem volt mindig terhelve a dereczeni ref. egyház közönsége. Hajdanában a város pénztárából fizették a papokat és tanítókat, de ezt egy királyi rendelet betiltotta. Folyamodtak akkor ez ellen a város atyái hivatkozva az ősi szokásra, de a felség nem engedett. Ennél fogva 1753. febr. 24-én határozta el az egyháztanács, hogy a hívek megadóztassanak, gazdag és szegény egyaránt fizessen 48 dénárt fejenként; amit aztán az „utcai egyházfiak“ szedték be eskü alatt. 132 év óta van tehát Debreczenben egyházi adó, a mivel ugyan soha se terheltek túl a közönséget.

* **A kisdudóvó** újabb időben szaporodni fognak. Minden állami iskola mellé szándékozik a kormány Ungban egy-egy kisdudóvót állítani. Bizony ideje volna, hogy ez az eszme minél szélesebb körben nyerne életet. Mai vezércikkünk épen ezzel a tárggyal foglalkozik; lehet-ovodát kisebb helyeken is felállítani, csak akarni kell.

* **Temetésre** hajdanában Debreczenben is épen úgy az elemi iskolás fiúk jártak, mint falukon, 1803-ban, tehát csak ennek a századnak az elején szólaltak fel ez ellen az egyháztanácsban, indítványoztatván, hogy ez a szokás töröltessék el. Akkor tüstént nem lehetett ezt keresztülvinni, de a régi rendszert mégis módosították. Végre aztán diákok vették át a gyermekek temetési szerepét.

* **Fiumében** is van tanítóegylet dr. Erődi Béla tanár elnökléte alatt. Ha messze van is hozzánk egy kissé az a tengerpart, mégis felöltik az ottani tanítók kiváló érdeklődésünket.

Gizella, a pap ifjú lánya, a szőke, költői lelkületű kedves terem-tés, már sokszor álmódzott az ifjú ragyogó szeméről s oly boldog volt, ha vele beszélhetett. El akarta hitetni magával, hogy ezen érzen nem szerelem, — hanem végre is meggyőződött róla, hogy bizony csak szerelem az, még pedig a legodaadóbb a leg-önfeláldozóbb szerelem!

Az ifjú — talán mondanom sem kell — viszont szerette őt. A lányka beleegyezésével megkérte szüleitől kezét. A szülők visszautasították.

— Csak nem fogjuk talán lányunkat, ki szolgabíróné is lehet, egy tanítóhoz adni! — mondá a tiszteletesné, a tiszteletes ur is ebben a véleményben volt, s azon körülmény, hogy az ifjú tanító volt, képezte a zátonyt, melyen az ifjú pár boldogsága hajótörést szenvedett.

Ilyen a mai kor áramlata! Papjaink, kiknek hivatásuk volna az egyenlőség keresztyén tanát hirdetni és követni, a legtöbb helyen lenézik a tanítót s ezen álbüszkeségnek sokszor igen szomorú következményei vannak.

A lányka napról-napra hervadt. Lemondással viselte sorsát. — Óh, de e néma lemondás szívének tenger fájdalomába került. — Az atya szíve végre megérett a leány bánatán s engedékenységre lett hajlandó. De még ekkor sem hagyott alább büszkesége nem akarta, hogy a veje tanító legyen, hanem azt követelte az ifjútól, hogy hagyja abba a tanítói pályát s legyen hivatalnok s

A magyar nyelv terjesztésében hatalmas tényező ítt a tanítótesület. Közlebről tartottak gyűlést, melyen Berecz Gyula a magyar nyelv tanításának módszeréről értekezett; határozati javaslata elfogadtatván, most már a tanítás minden állami tanintézetben a szerint fog eszközölni. A fiúmai tanítók ily működés által méltóvá teszik magukat a haza elismerésére.

* **Nagy és régi a panasz** az ispotályi lányiskola tantermére nézve. Az iskolaszék már jelentést is tett erről, de a városi atyák halgatással mellőzik. Oly alacsony, oly szűk az a tanterem, hogy a ragály kiütésekor, mitől Isten mentsen, hullani fognak a növendékek. Az egészségügy legszentebb érdeke követelné, hogy új tantermet állítsanak oda, olyat, a milyen a mai kor szükségleteinek megfelel. De hát ki szánná meg a szegény tanítót és a gyermekeket?!

* **A vegyes iskolák**, hol t. i. a fiúk és leányok egy tancsrembe járnak tanulni, még most is fent vannak a szegényebb egyházakban. Hja a haladás leghatalmasabb szelleme sem tud áttörni a szegénység falán. Debreczen ebben a tekintetben is már korán ment elől jó példával. Ugyanis még a múlt században (1779.) megrendelte az egyházi hatóság, hogy a leányok iskolájába fiúknak nem szabad járnai. Még akkor nem voltak utczeni fiúiskolák, így aztán megtörtént, hogy némely szüle nem akarván a fiúiskolába járattai gyermekét, az utczeni leányiskolákba küldték a növendéket. De ez aztán eltiltatott.

Ref. elemi iskolásoknak.

Reggeli imádság.

Szétoszlott az éj, s munkára,
Hív megént a nap sugára;
De munkám előtt két kezem
Hozzad emelem Istenem!
S segélyt s áldást kérek újra
Munkámra és szent célomra.
Énnekem még, mint gyermeknek
— Ugy intézte bölcs végzeted —
Munkám: tanulás, olvasás,
Szép, — jó s nemesben haladás,
S elmémnek kiművelése;
Céloom: lelkem üdvössége!
Oh! hallgasd meg hát kéréseim,
S küldj segélyt és áldást nékem:
Segélyt most is a munkára,
Áldást a munka céljára;
Hogy ma is elvégezhessem
A lelki munkát rendesen;
S így ma is haladjak elé
A cél, az égi üdv felé. Ámen;

Kovács Mihály.

Az iskolából.

— Humor. —

Házinevelés.

— Mond meg csak Gyuri, micsoda betű ez a két águ? —
kérdi a tanító.

minden követ megmozdított, hogy az ifjunak valami hivatalocs kát szerezzen.

Talált is, még pedig mérték-hitelesítő kivalt, mely sokkal kevesebb fizetéssel járt ugyan, mint a tanítói pálya, de megvolt mentve a szülők büszkesége. Az ifjú pár pedig az anyagi kérdésre nem igen ügyelt, nekik elég boldogságot szerzett az, hogy egymáséi lehettek.

A múlt nyáron hazánkknak azon szép vidékén utaztam, hol a hegyvidék a rónasággal gyönyörű hármóniában egyesül. Utamban egy kis várost találtam, melynek iskolájában épen nyári „examén“ volt. Betértem én is az iskolába — s kit találtam ott? Az én régi ismerősömet, Szádait.

— „Hát te megint tanító lettél?“ — kérdém tőle.

— „Meguntam a hivatalommal járó sok hordobélyegzést, ismét az ifjú nemzedék nevelésén buzgólkodom, ez az én hivatásom és örömem!“

Examen után lakására mentünk. Nejeinek ölében egy körülbelől hat hónapos csecsemőt találtam, ki csókra illesztgeté parányi szájacskáját s kis kövér kezecskéivel élénken hadonázott.

Sokáig időztem körülben s még akkor elhatároztam, hogy ezen egyszerű történetet leírom, mely nem lép fel nagy igényekkel, de azon jó oldala megvan, hogy valóban megtörtént.

Kósa Barna.

— Aztán mit ad tanító ur?!
 — Semmit.
 — Akkor nem mondom, mert otthon egy krajczárt kapok, ha megmondom.

*
 — Mennyi ötször öt?
 — Huszonöt.
 — Honnan tudod te ezt?
 — Kigondoltam.

A legelő kiosztásáról volt szó az egész faluban, erről beszéltek akkor apraja s nagyja.
 Magyarázza pedig az iskolában a tanító:
 — A holdban is észlelték már, hogy ott vannak hegyek, völgyek, rétek, épen mint nálunk, de azt bizonyosan nem tudják laknak-e ott emberek?!

Felszólal erre Gyuri:
 — Tanító ur! Ha a holdban nem találnának emberek lenni: akkor nekünk osztják ki ott is a legelőt?

*
 — Péter! Hol született a Krisztus?
 — Tudtam én azt tanító ur, mint a folyóvíz, de elfelejtetem . . . mert . . . mert . . .
 — Miért feledted el?
 — Mert a kis gyermekünk mindig sirt az éjszaka.

*
 Az iskola előtt áll a lelkész s beszélget egy öreg emberrel, kitől azt kérdi, hogy tudja-e, ki teremtette őt?
 — Nem tudom biz' én, már elfelejtettem.
 Kihív ekkor az iskolából egy gyermeket a lelkész s attól kérdi ki teremtett téged?
 — Isten.
 — No, lássa kend, — mond az öregnek a pap, — ez gyermek, és mégis tudja. Nem szégyenli kend?
 — Könnyű neki, tiszteletes uram, — szól vissza az öreg, — ez a gyermek még nem régen teremtett, nem csoda hát, ha még el nem felejtette, de én már öreg vagyok, olyan régen teremttem én, már el is feledtem.

*
 Nőnöveldeben a természetrajzi lecke alatt.
 — Meg tudná mondani a kisasszony, hogy mi az a két szarvu?
 — Az özvegy ember, ki másodszor is megnősül.

HIVATALOS.

— Az orsz. tanítói nyugdíj és gyámalapról. —

1882-ben rendes mennyiségű nyugdíjra jogosult volt 12,146, tulbiztosító volt ezenkívül 328.

E szerint a lefolyt év rendes nyugdíjra jogosultaknál 116-tal kedvezőbben záródott be, ellenben a tulbiztosítók száma 7-tel apadt.

A tulbiztosítók közül:	1883-ban	1882-ben
100—100 forinttal magasabb többletet biztosított	268	279
200—200 " " " "	22	18
300—300 " " " "	7	5
400—400 " " " "	24	26
Együtt	321	328

Áttérve az intézetnek most már jótéteményeiben részesülő tagjaira, megemlíthetni, hogy:

1883-ban
 156 tanító tagja rendes nyugdíjt húzott
 546 özvegy rendes segélyt élvezett
 1,027 árva (317 elhunyt tag után) gyámpénzt kapott
 11 tag nyugdíjpótoló segélyben részesült
 16 tag pedig végkielégítést nyert
 E szerint 1883-ban összesen 1756 tagja volt az intézetnek olyan, ki annak törvényes jótéteményeit élvezte.

1883. óta ezek száma 415-tel emelkedett.
 A kifizetett illetmények összege 91,989 frt és 87 kr-ra rugott.
 Az 1883-iki polgári év végével a zárszámadás főkimutatása szerint az országos tanítói nyugdíj- és gyámalapintézet minden levonás nélküli cselékvő vagyona 4.046,159 forint és kilenczvenkét krajczárból állott.

Az 1882-iki zárszámadás vagyoni mérlege a szóban forgó év végével vagyon gyanánt 3.452,216.09 forintot, azaz: három millió, négyszáz ötven kétezer, kétszáz tizenhat forintot és kilcz krajczárt mutatott, minek folytán kiderül, hogy:

1883-ban az országos tanítói nyugdíj- és gyámalap intézet vagyona összesen 546,751 forint 56 krral növekedett. A vagyon növekedése átlag véve mindenn 1000 forintnál 158.4 forint.
 1883-ban az országos tanítói nyugdíj- és gyámalapintézet befolyt s gyümölcsöző vagyona, tiszta kamatjövedelem czimén 165,118.70 forintot vett be, s így a vagyon 5.3 százalékot jövedelmezett.

A zárszámadásban kimutatott 3.104,116.99 frt után befolyt 165,118.70 forintnyi tiszta kamatjövedelemmel szemben a következő kiadások terhelték az intézetet

1883-ban, ugyanis:		18,616'09.5 forint
a) kezelési s vegyes költségek czimén		15,295'66.6 "
b) 156 tanítónak nyugdíja gyanánt		741'67 "
c) 11 " nyugdíj pótléka czimén		48,282'72.5 "
d) 546 özvegynek segélypénze gyanánt		27,023'91 "
e) 1027 árvának (397 szülő után) gyámpn.		2,451'88 "
f) 16 végkielégítés czimén		
vagyis: összesen		112,411'06.5 forint

Kiadott pedig a tiszta kamatjövedelemnek 98.8%-a.
 Záradékul megemlíttetik, hogy az országos tanítói nyugdíj- és gyámalapintézet tagjai közül az iskola fentartókra 17,508 tanítói és óvói állomás után 12 forintjával, összesen 209,942 frt, 12,583 tanítóra 2, 3, — illetve 8%-os illeték gyanánt 67,485.50 forint, más 321 tanítóra tulbiztosítási 10% fejében 4,267.49 forint, más 321 tanítóra tulbiztosítási 10% fejében 4,267.49 forint, továbbá az iskolafentartókra a tarogatott ki az 1883-ik évben. Továbbá az iskolafentartókra a tanítók nyugdíjazása, illetve elhalálozása alkalmával fizetendő egy-szermindenkori díj czimén 2,630 forint, a nyugdíjazott tanítókra egyszermindenkori díj czimén 2,630 forint, a nyugdíjazott tanítókra 2% czimén 170, a belépő tanítókra egyszermindenkori díj czimén 3015 forint, s a tulbiztosítókra 25% czimén 375 forint, vagyis összesen 287, 884. 99 forint vettett ki.

Ungmegyéből.

Igazán nem tudja az ember, nevéssen-e vagy bosszankodjék, midőn látania kell azt, hogy vannak egyének, kik az állam pénz tárát csak egy jó fejőstehének tekintik, s azon igyekeznek, hogy azt mielő inkább kizsákmányolják. Hogy állításom nem légből kapott, annak igazolására a következő esetet van szerencsétlenségem elbeszélni.

Csak nem régiben olvastam, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur, a közoktatásnak melegeklü bajnoka, Ungmegyében 14 állami iskola felállítását engedélyezte. Szinte elképzelem már lelkemben, hogy a felvidék orosz nyelvű lakosai miként fognak az állami tanítók buzgalma folytán megmagyarosodni: egyes — jelenleg orosz nyelven beszélő községekben, de a hol a családnevek a mellett tesznek fényes tanubizonytságot, hogy valamikor nem lehetett idegen közöttük — ujjal hallani fogjuk az édes anyai nyelvet s már csak azt vártam, hogy minél előbb megtudhas-am, miszerint a fenti cél szem előtt tartása mellett, mely községekben fognak felemelkedni a közoktatás diszes hajlékai?

(Vége köv.)

Szerkesztői üzenetek.

8. Levél F. Dánielhez. Ebből a gyárból nem kérünk több verset. Mert hát régen megmondattam az, hogy a ki nem tud arabosul, ne beszéljen arabosul.

9. Manghu Áron tanító urnak. Bakonszeg. Próza-dolgozatokat, valamint apróbb értesítéseket is mindig szívesen veszünk. Lapunk programja megmutatja, hogy sok minden jót lehet ide dolgozni, csak akarat legyen. Üdvözllet a legmelegebben. Emlékezzünk régiokról.

10. Vaday József tanító urnak. Tunyog. Önnek jó kollából sok jót várunk. Legyünk az ügynek lankadatlan buzgalmu munkásai.

11. Uray Gyula tanító urnak. Kunhegyes. Várjuk az ígért „többit“ is. Csak aztán ne soká késsenek. — A téli esték alkalmasak a munkára.

12. T. munkatársainkat általában kérjük, hogy becses dolgozataikkal felkeresni sziveskedjenek, az új szerkesztő nyílt bizalommal tekint az ügytársakra; legyen kölcsönös ez a bizalom, a mit részünkről legkedvesebb köteleességünknek tartunk megbecsülni.

13. Nagy Árpád tanító urnak. Turkevény. Már főbb cikkekink nyomdában voltak, midőn elérkezett. Közelebb adjuk.

14. Judith. Mostanról kiszorult. Jövőre jobb lesz.

Felelős szerkesztő: Szatmári Károly.

Kiadó: Kutasi Imre.